

'Ik ken jouw naam, jij de mijne. Samen zijn wij Venlo'

Venlo 2022

Sociale Structuurvisie

*'Ik ken jouw naam, jij de mijne.
Samen zijn wij Venlo'*

Venlo 2022
Sociale Structuurvisie

MAATSCHAPPELIJKE
ONTWIKKELING

team MOSAM
steller drs. IE Haanraads
doorkiesnummer +31 77 3596923
registratienummer
datum 11 september 2012, versie 1.0

Voorwoord

We willen het gesprek met de burger aangaan, steeds opnieuw. Daarom citeren we in dit voorwoord inwoners van Venlo. Deze citaten hebben mensen ingebracht tijdens de vijf stadsgesprekken die we in september 2012 hebben gehouden over de sociale structuurvisie.

'Als je elkaar niet ken

'Ik heb mijn roll

'Het Julianapark zag er vroeger fo
Tot de gemeente het onderhoud g

'De oude rolstoel v

'Iedere dag komen er zeker vijf verschillende instanties bij ons in de fla
gedaan worden?'

'Ken je je buurman niet? Dan vraag je toch

'Ik liep tegen muren op, maar ik heb geleerd om er omhee

'De lijn tussen welzijn en waanzin is fli

'Voor een buitenlander is het anders, ons
helpen ze niet zomaar.'

'Laten w

'Het is geweldig wat onze jongeren doen in ons dorp.'

'Ik voel me best wel eenzaam.'

nt, dan kun je elkaar ook niet helpen'.

lator zelf gekocht en mijn PGB opgezegd'.

antastisch uit, vrijwilligers hielden het goed bij.
ing verzorgen'.

van mijn man? Daar tuinier ik in'.

t om kousen te hijsen bij bewoners. Kan dat niet gewoon door 1 instantie

h gewoon wae bis dich en wor woonst dich?'

'Niemand wil langs de zijlijn staan'.

'Ik voelde me eenzaam tussen al die organisaties'.

'De scootmobiel zijn mijn benen'.

ve elkaar gaan helpen'.

*'Venlo barst van de vrijwilligers. Als je ze maar vertrouwt
en de ruimte geeft'.*

'Niemand is ooit in mijn huis komen kijken
wat ik nodig heb'.

Samenvatting en leeswijzer

'Ik ken jouw naam, jij de mijne. Samen zijn we Venlo'

In 2022 is Venlo een stad met ambitie, een stedelijke gemeenschap waar iedere inwoner, naar vermogen, een bijdrage aan levert. We zijn een veilige en inclusieve stad waar niemand buitenspel staat. Onze burgers en gemeenschappen zijn goed in staat zijn om zelf keuzes te maken. Als gemeente juichen we voorstellen uit de gemeenschap toe en ondersteunen deze. Daartoe organiseren we eenvoud in regelgeving en werken we in samenhang met andere beleidsvelden. We zijn in gesprek met de burger op basis van gelijkheid en wederkerigheid. En we scheppen een basis voor zelfredzaamheid en zelfsturing. Onze ambitie is duidelijk, we weten waar we in 2022 willen staan. De weg ernaar toe, die kan nog wijzigen. De sociale structuurvisie is als een kompas nooit echt af, een stad is ook nooit echt af. We zetten ons in om steeds het gesprek met de stad aan te gaan. Dit betekent gebruik maken van digitale media, maar ook de wijk in, daar waar we onze inwoners kunnen ontmoeten. Deze wisselwerking kan leiden tot aanscherping van onze sociale structuurvisie. Sociale structuren gaan in de eerste plaats namelijk over de inwoners, over de gemeenschap die Venlo heet.

Ambities waarmaken

De belangrijkste opgave voor het sociale domein ligt in het vermogen van de stad om iedere inwoner van Venlo een veilige omgeving te bieden met voldoende mogelijkheden om mee te doen. Elk talent telt mee en niemand staat buitenspel. Ieder individu, gezin of buurt heeft een aantal behoeften als veiligheid, gezondheid, meedoen en ontwikkeling. Deze behoeften zien wij als de hoekstenen van ons 'thuis' dat Venlo heet; onze sociale opgaven. Kernwaarden hierbij zijn vertrouwen, betrokkenheid, toegankelijkheid, gelijkwaardigheid en wederkerigheid.

1. Iedereen levert een bijdrage naar vermogen aan onze samenleving: *meedoen*.
2. Iedereen ontwikkelt zijn competenties: *persoonlijke ontwikkeling*.
3. Iedereen werkt aan zijn gezondheid, waar nodig bieden wij zorg of een vangnet: we hebben *zorg voor gezond en vitaal*.
4. Iedereen heeft recht op een veilig bestaan en werkt mee aan *een veilige leefomgeving*.

We geven vorm aan een veranderende houding van de overheid, haar partners en haar burgers. Het 'model van zelfsturing' helpt ons hierbij. Het model maakt onderscheid tussen zelfsturing en burgerparticipatie. Het verschil zit in *eigenaarschap* van het thema of de activiteit. Bij zelfsturing ligt het eigenaarschap bij de burger, bij burgerparticipatie bij de overheid. Ook werken we volgens de treden van de 'verantwoordelijkheidsladder'. We gaan uit van eigen kracht van de burger en krachtige gemeenschappen in de wijk. Als het nodig is, bieden we collectieve voorzieningen of individuele begeleiding aan. Als het echt niet anders kan, grijpen we in of bieden we een vangnet.

Leeswijzer

Dit document schrijven we in de wij-vorm, wij als de gemeente Venlo in relatie tot onze inwoners en onze partners. Hoofdstuk 1 gaat in op de stad die we in 2022 willen zijn en de huidige staat van de stad. In hoofdstuk 2 beschrijven we onze opgaven, de fundamenten voor het sociaal beleid van Venlo. Het model van zelfsturing¹ helpt ons bij de uitvoering van onze opgaven en wordt toegelicht in hoofdstuk 3. In bijlage I is achtergrondinformatie te vinden die heeft bijgedragen bij het tot stand komen van de structuurvisie (demografische gegevens van Venlo anno 2012 en trends en ontwikkelingen). Bijlage II tot slot bevat een voorzieningenkaart per wijk, afgezet tegen het inwonersaantal. De voorzieningenkaart is een hulpmiddel en wordt steeds aangepast aan de actuele stand van zaken.

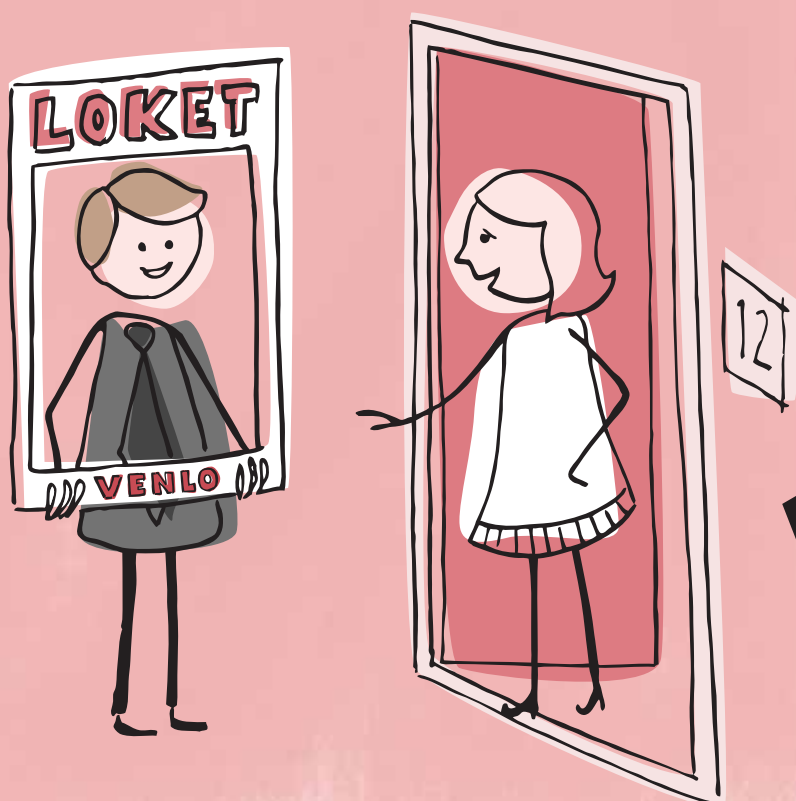
¹ Model voor zelfsturing, notitie 'Burgers aan zet', raads werkgroep Stad van actieve mensen, maart 2012.

Inhoudsopgave

1	Venlo vertrouwt en verbindt: de sociale ambitie van Venlo	1
1.1	Ambitie: wat voor stad is Venlo in 2022?	1
1.2	Huidige situatie: Venlo anno 2012	2
1.3	De positie van een Sociale en Ruimtelijke Structuurvisie	3
1.4	Venlo verandert: waarom een Sociale Structuurvisie?	4
2	Van huidige situatie naar ambitie: onze sociale opgaven.....	7
2.1	Opgave 1 Meedoen	8
2.2	Opgave 2 Persoonlijke ontwikkeling	8
2.3	Opgave 3 Zorg voor vitaliteit en gezondheid	9
2.4	Opgave 4 Een veilige leefomgeving	9
2.5	Spelregels voor de opgaven in het sociale domein	10
2.6	Regierol en kernwaarden gemeente Venlo	10
2.7	Regionalisering en de lokale invulling.....	11
3	Vormgeven aan andere verhoudingen: model van zelfsturing.....	12
3.1	Model van zelfsturing.....	12
3.2	Verantwoordelijkheidsladder	13
3.3	Driehoek van overheid, partners en burgers en veranderende verhoudingen	14
3.4	Tot slot, samen aan de slag!	15
Bijlage I.	Demografische gegevens, trends en ontwikkelingen	16
Bijlage II.	Vorzieningenkaart Venlo	17

Venlo vertrouwt en verbindt:
de sociale ambitie van Venlo

IN DE WIJK

1 Venlo vertrouwt en verbindt: de sociale ambitie van Venlo

1.1 Ambitie: wat voor stad is Venlo in 2022?

**Venlo.
ik ken jouw naam, jij de mijne.
hier kweken we ideeën, hier maken we de toekomst.**

uit het Venlo Manifest, stadsvisie Venlo 2030

Deze regels uit het Venlo Manifest zijn veelzeggend voor de stad die we willen zijn. Wij willen elkaar kennen in Venlo, maar ook gekend worden. We willen meten met de menselijke maat. Samen vormen we vitale gemeenschappen waarin ieder tot zijn recht komt en waar we de verantwoordelijkheden nemen voor ons zelf en elkaar. Zo geven we samen een zinvolle invulling aan onze toekomst.

2022: iedereen levert een bijdrage

In 2022 levert iedere inwoner van Venlo, naar vermogen, een bijdrage aan onze gemeenschap. De gemeente Venlo is er voor de inwoners en de inwoners zijn er voor elkaar. De relatie tussen de inwoner(s) en de stad is wederkerig en niet vrijblijvend. Venlo biedt haar inwoners een breed aanbod aan mogelijkheden, de inwoner maakt hier gebruik van en levert hier een bijdrage aan. Deze bijdrage kan verschillende vormen aannemen: betrokkenheid bij wat in de stad leeft en beweegt, betaalde arbeid, vrijwilligerswerk. Mensen die voor hun inkomen een beroep doen op de overheid zetten zich wederkerig in voor de samenleving. Werkgevers bieden ook mensen met beperkte mogelijkheden kansen. Er is immers een groeiende behoefte aan inzet van mensen op het gebied van gezondheid, zorg, sport en onderwijs. Elk talent telt. We houden rekening met de individuele mogelijkheden en talenten die ieder mens heeft om een positieve bijdrage te leveren. We zijn in staat om individuele kwaliteiten aan te laten sluiten op de wensen en mogelijkheden van de stad. We denken in kansen en mogelijkheden.

2022: krachtige gemeenschappen en eigen verantwoordelijkheden

In 2022 is zelfsturing² vanzelfsprekend in Venlo. Wijkbewoners delen de gezamenlijke behoefte aan een leefbare, veilige omgeving en een goede sfeer en begrijpen dat zij daar op de eerste plaats *zelf* verantwoordelijk voor zijn. Burgers nemen dan ook het voortouw bij het verwoorden van de toekomstvisies van hun eigen wijk. Wij laten het initiatief bij de burger. De gemeente zorgt voor het gesprek en ondersteunt mogelijke oplossingen. Wijkvoorzieningen zoals de Huizen van de Wijk worden door de wijk zelf gedragen. Onderwijs, sportverenigingen, culturele instellingen en overheidsdiensten gebruiken deze voorzieningen. Zij organiseren activiteiten en dragen bij aan integratie, respect en gemeenschapszin. Algemene ondersteuning in de wijk, zoals dagbesteding, is voor iedereen toegankelijk en bereikbaar, we houden rekening met mogelijke beperkingen van mensen, wij zijn een inclusieve stad waar niemand buitenspel staat. Ook stimuleren en ondersteunen we vrijwilligerswerk.

De inwoners van Venlo lossen, soms met gerichte hulp, hun eigen problemen op en maken daarbij gebruik van hun eigen talenten en hun omgeving (familie, burens, vrienden, etc.). Mensen voeren de regie over hun eigen leven en zijn *eigenaar* van hun eigen (zorg)vraag. Hiertoe zorgen wij samen met onze partners voor de noodzakelijke basisvoorwaarden. Een ieder signaleert achterstanden of ongewenst gedrag in de wijk en doet iets met deze signalen. Voor inwoners met een achterstand doet de gemeente zo nodig iets extra's. De gemeen-

² Zelfsturing is de basis van de kaderstellende notitie 'Burgers aan zet', vastgesteld door de gemeenteraad van Venlo, maart 2012. Een andere inspiratiebron vormen de ervaringen van de proeftuin zelfsturing: 'Zelfsturende vitale gemeenschappen, ervaringen van de Proeftuin Zelfsturing. Jan Custers en Geert Schmitz (red.), 2012'

te zorgt voor een veilige omgeving en waar nodig voor een vangnet. Hierbij stimuleren we mensen om zolang mogelijk zelfredzaam te blijven. We gaan uit van ieders individuele mogelijkheden en talenten. Die staan voorop.

Huis van de Wijk in Venlo

Het Huis van de Wijk bundelt diensten voor en door wijkbewoners en (keten)partners in de wijk. We werken toe naar een passende spreiding van de Huizen van de Wijk in Venlo. Voorzieningen zijn vraaggericht, algemeen van aard en toegankelijk voor iedereen. De betrokkenheid van wijkbewoners bij de uitvoering van activiteiten is vanzelfsprekend. In elke wijk stimuleren en ondersteunen we het ontstaan van hechte bewonersnetwerken. We koppelen buurtwerkbedrijven aan de Huizen van de Wijk zodat we burgers met een uitkering zo snel mogelijk aan het werk kunnen of een andere zinvolle bijdrage aan de gemeenschap kunnen leveren.

1.2 Huidige situatie: Venlo anno 2012

We weten wat voor stad we willen zijn in 2022 (onze ambitie). Maar hoe ziet de stad er nu uit? Hoe ver staan we van deze wenselijke stad af? Venlo anno 2012 is een middelgrote centrumstad die zowel voor haar eigen inwoners als voor de regio Noord-Limburg een aantal belangrijke functies vervult. Denk hierbij met name aan functies op het gebied van werkgelegenheid, (gezondheids)zorg, cultuur en onderwijs. Venlo heeft de ambitie om jonge mensen en gezinnen blijvend aan de stad en de regio te binden. Deze talenten hebben we nodig om onze ambities waar te maken. Door investeringen in het hoger onderwijsaanbod, de aantrekkelijkheid van de stad en het stedelijk imago boekten we de afgelopen jaren, ondanks de economisch crisis, langzaam vooruitgang. Tegelijkertijd erkennen we dat we als stad te maken hebben met een aantal (groot)stedelijke problemen.

Demografie van Venlo 2022

- De omvang van de Venlose bevolking van 100.000 inwoners neemt in 2022 naar verwachting met 1% af.
- Als gevolg van het sterk aantal dalende geboorten vergrijsst en ontgroent de bevolking sterker dan in veel andere Nederlandse gemeenten³.
- Het aandeel laagopgeleiden is in Venlo het grootst van alle G50 gemeenten⁴, de arbeidsparticipatie loopt terug, en het aandeel vrijwilligers lijkt eveneens terug te lopen.
- Het aandeel hoogopgeleiden behoort tot de laagste van de G50-steden⁵. De verwachting is overigens dat het aantal hoger onderwijsstudenten in Venlo de komende jaren toeneemt.
- De arbeidsparticipatie van vrouwen in Venlo is met een 43^e positie binnen de G50 laag. Hier liggen kansen voor onze arbeidsvraagstukken.
- Het aantal niet-westerse allochtonen binnen de stedelijke samenleving is, vergeleken met andere middelgrote steden, relatief laag.
- In toenemende mate vestigen arbeidsmigranten uit de nieuwe EU-landen (met name voormalig Oostblok) zich in de regio, momenteel zo'n 3.200. Naar verwachting wil 30 tot 50% van deze mensen zich permanent vestigen in Nederland als ze voldoende perspectieven geboden worden. Dit biedt mogelijkheden voor ons arbeidsvraagstuk.

Trends en ontwikkelingen

- Als gevolg van de ontgroening en vergrijzing neemt de zorgbehoefte in onze regio toe.

³ Atlas van Gemeenten, 2012. Venlo neemt binnen de groep van 50 grootste gemeenten een 8^e positie in ten aanzien van de mate van vergrijzing.

⁴ Atlas van Gemeenten, 2012, Venlo neemt de 50^e positie in.

⁵ Atlas van Gemeenten, 2012, Venlo neemt een 47^e positie in.

- Digitalisering (Internet) biedt aan de ene kant volop mogelijkheden tot participatie, arbeid, toezicht en zorg maar kan ook leiden tot een tweedeling tussen hen die wel toegang hebben tot deze mogelijkheden en zij die deze mogelijkheid niet hebben.
- Als gevolg van de emancipatie van sociale groepen en trends als professionalisering en verzakelijking binnen onze samenleving heeft er een sterke mate van individualisering en afnemende sociale samenhang plaats gevonden.
- Wat betreft cultuur, gezondheid en sport en het aanbod van voorzieningen binnen de gemeente zijn inwoners van Venlo over het algemeen steeds vaker tevreden. **BRON**
- Hoewel we ons op dit moment in een economische crisis bevinden en de werkloosheid een stijgende lijn laat zien, is de verwachting dat binnen een paar jaar de arbeidsmarkt binnen onze regio een forse omslag laat zien waarbij nieuwe en vrijkomende vacatures niet meer als vanzelfsprekend kunnen worden ingevuld.
- Criminaliteitscijfers laten een verbetering zien, al blijft het veiligheidsgevoel hierbij achter. De Venlonaar voelt zich in 2011 veiliger dan in 2009 (6.7 tov 6.6) maar minder veilig ten opzichte van vergelijkbare gemeenten (6.9) en het landelijk gemiddelde (7.0).
- De grensligging van Venlo heeft een versterkend effect op criminaliteit in zowel het centrum als in de wijken. Het betreft hier klassieke grensoverschrijdende criminaliteit, maar ook overlast en criminaliteit zoals woninginbraken, diefstal en zakkenrollerij. Dit maakt dat gemeente, politie en OM altijd voorbereid zijn op internationale samenwerking.

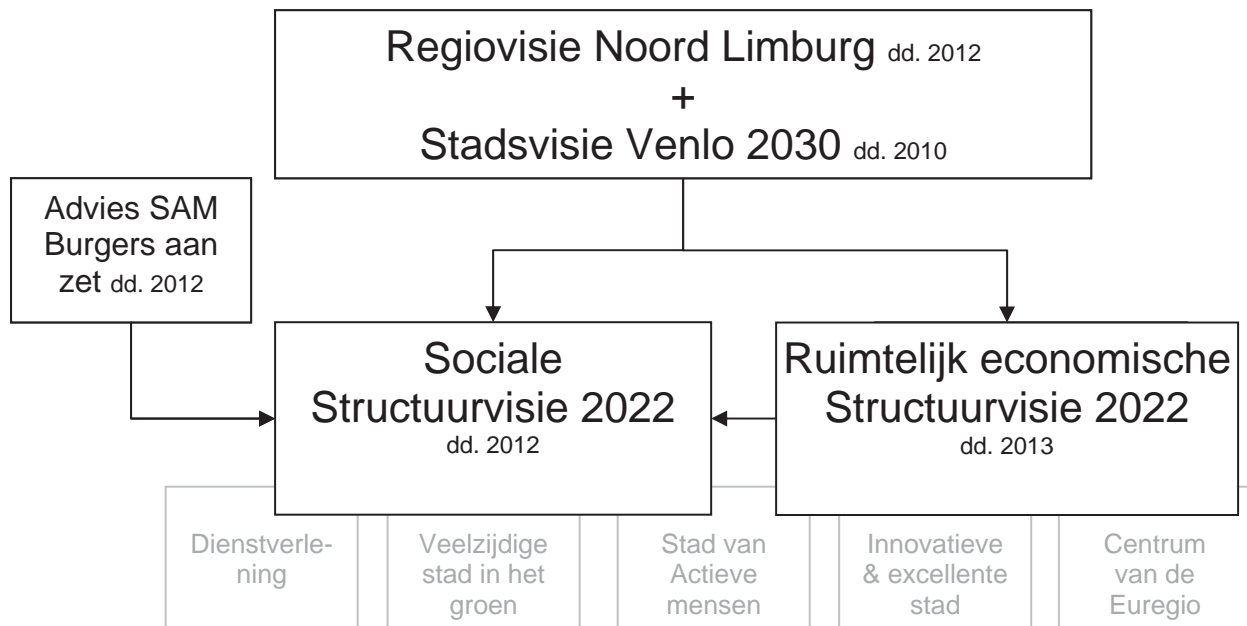
1.3 De positie van een Sociale en Ruimtelijk Economische Structuurvisie

Het vertrekpunt voor onze Sociale Structuurvisie is datgene wat we met elkaar hebben vastgelegd in de strategische visie Venlo 2030⁶ en de strategische visie voor de regio⁷. De Sociale Structuurvisie is hier een verdieping van en biedt de kapstok voor ons hele sociale beleid op het gebied van wonen, welzijn, werken, zorg, veiligheid, onderwijs, sport en cultuur. Dit alles gericht op toegankelijkheid voor iedereen, ofwel inclusief beleid (Agenda 22⁸). Iedereen doet naar vermogen mee en niemand staat buitenspel. Bij de totstandkoming van deze visie is het werk van de raads werkgroep Stad van Actieve Mensen een belangrijke richtinggevendende inspiratiebron geweest. In onderstaand schema is de samenhang tussen de verschillende visies weergegeven.

⁶ Visie Venlo 2030 is vastgesteld door de raad, maart 2010.

⁷ Regiovisie, vastgesteld door de raad op 25 april jl. De 7 Noord Limburgse gemeenten delen een toekomstperspectief waarbinnen beleidskeuzes en investeringsbeslissingen afgewogen kunnen worden.

⁸ Conform de methodiek Agenda 22 vanuit de standaardregels van de Verenigde Naties

Figuur 1. Schematische weergave van de verschillende beleidsvisies.

Een leefbare stad met betrokken inwoners bereiken we alleen door een continu samenspel tussen ruimtelijke en economische keuzes en krachtige burgers en gemeenschappen. Mensen maken de stad door de sociale banden die ze met medebewoners aangaan. Investeren in Venlo verliezen aan betekenis als de stad niet in staat is om haar inwoners een ‘thuis’ te bieden waar het goed leven, wonen, werken en vertoeven is. Een warm thuis waar naar je terug verlangt. De Sociale Structuurvisie biedt dan ook de bouwstenen voor een ruimtelijk economische structuurvisie⁹. De opgaven in het sociale domein vragen om een infrastructuur die bijdraagt aan toegankelijkheid, leefbaarheid en veiligheid en ingericht is op het bevorderen van bewegen, spelen en ontmoeten. Om samenleven in levensloopbestendige woningen met voorzieningen in de nabijheid. Om een aantrekkelijk stedelijk centrum dat mensen naar de stad trekt. Een stad waar jongeren zich blijvend willen vestigen omdat ze de perspectieven zien. Een stad met een hoogwaardig onderwijsaanbod dat naadloos aansluit bij de economische speerpunten van de regio en zich vanuit de driehoek van ondernemers, onderwijs en overheid voorbereidt op een tekort op de arbeidsmarkt. Maar ook een stad waar we samen met onze partners oplossingen hebben om leegstand te voorkomen en functies te combineren. Alleen wanneer we onze opgaven in gezamenlijkheid aanpakken, kunnen we onze ambitie verwezenlijken. Samen zijn we Venlo.

1.4 Venlo verandert: waarom een Sociale Structuurvisie?

Waarom willen we deze veranderingen? Nederland doet het immers goed: maar liefst 82% van de Nederlanders is ‘gelukkig’ en waardeert het leven met gemiddeld een 7,8. In vergelijkingen op Europees niveau behoort Nederland tot de absolute top. Ook in Venlo hebben we het goed. Onze stedelijke gemeenschap bestaat heden ten dage uit krachtige, lokale gemeenschappen, Venlo heeft een veelzijdig cultureel aanbod en een sterk verenigingsleven. Dit stellen we voorop, we gaan uit van de kracht van de gemeenschap. We willen onze problemen in de juiste omvang zien en we kijken naar de kansen.

Vraag naar zelfsturing en zelfredzaamheid

⁹ De ruimtelijk economische structuurvisie is naar verwachting eind 2013 gereed, met als voorloper de Visie Stedelijk Centrum Venlo 2022, vastgesteld door de Raad op 23 mei 2012.

We zien steeds meer initiatieven die een beroep doen op de kracht en verantwoordelijkheid van individuele burgers. In Venlo was dit de aanleiding voor het raadsinitiatief Stad van Actieve Mensen (SAM). Het werk van deze raads werkgroep en het besef dat de huidige verzorgingsstaat heeft geleid tot onbedoelde en ongewenste verhoudingen in de samenleving draagt bij aan onze ambities om structurele en ingrijpende veranderingen door te voeren in de rolverdeling tussen inwoners, maatschappelijke partners en overheid. Gericht op een samenleving waarin eigen verantwoordelijkheid en betrokkenheid van burgers uitgangspunt is.

Financiële noodzaak en overheveling van taken

We voelen ook een financiële noodzaak tot verandering. De verzorgingsstaat is in de toekomst niet meer te betalen. Na de financiële crises in 2008 volgde een economische crisis die in heel Europa voelbaar is. In Nederland leidde dit tot forse ombuigingspakketten en een bezinning op taken en verantwoordelijkheden. Het bestuursakkoord van 2011 legt de uitvoering van een aantal grote rijks- en provinciale taken neer bij de gemeenten. Denk hierbij aan de decentralisatie van de Jeugdzorg, de Wet werken naar vermogen (Wwnv) en de begeleiding van de AWBZ naar de Wmo. Voor Venlo betekent dit een financiële taakverzwaring van tientallen miljoenen per jaar, mogelijk komen er de komende jaren meer rijkstaken naar de gemeente. Deze transitie bieden grote kansen. Immers als gemeente kunnen we de verantwoordelijkheden in één hand, in samenhang en dicht bij de burgers organiseren.

Wijkteams in Venlo

Daar waar de vragen zich voordoen, gaan we ermee aan de slag. In Venlo werken we met integrale wijkteams (met mandaat) dat het professionele veld van wonen, werken, welzijn, zorg en veiligheid omvat. De teams zijn aanwezig in het Huis van de Wijk, met een evenwichtige spreiding en dekking in Venlo. Door persoonlijke gesprekken brengt het wijkteam de vraag (achter de vraag) in beeld en komt samen met de Venlonaar tot een oplossing ofwel leefzorgplan¹⁰. Zo nodig roept het team specifieke expertise in. Het wijkteam werkt op basis van integrale wijkbudgetten; gemeente en zorgverzekeraar vullen als regievoerder gezamenlijk de inkooprol in. Voor mensen of problemen die niet aan een wijk gebonden zijn, werken we met een brede, stedelijke aanpak.

Andere verhoudingen

We willen het zelforganiserend vermogen van de stad versterken, en als lokale overheid dicht bij de burger staan. Dit vraagt om samenhang. Samenhang in onze organisatie en in onze begroting. Diverse beleidsterreinen leveren immers een bijdrage aan het vergroten van de gemeenschapszin en de zelfredzaamheid van mensen. Zo maken welzijn, onderwijs, sport en cultuur het mensen mogelijk om beter deel te nemen aan de samenleving en elkaar te ontmoeten in een veilige omgeving.

Een overheid die verandert vraagt om een grotere verantwoordelijkheid bij onze burgers en een andere opstelling van onze maatschappelijke partners. We zijn in Venlo samen met onze partners al (volop) bezig om onze houding te veranderen waarbij we de vraag van de burger centraal stellen en aanspreken op zijn mogelijkheden of die van zijn sociale omgeving. Deze verandering is al goed zichtbaar bij projecten als VenloDroom, Sociale stijging¹¹, Huis van de Wijk, Housing First (zie kaders) en Burgernet. Maar ook de straatcoaches die er steeds beter in slagen om de buurt en jongeren, in een vroeg stadium, met elkaar in gesprek te brengen. We hebben eveneens de eerste stappen gemaakt met het verzelfstandigen van sportverenigingen of, tot slot, de realisatie van verschillende (veiligheids-) keurmerken gericht op zelfredzaamheid waar burgers en ondernemers de handen ineen slaan. Hierbij blij-

¹⁰ Een leefzorgplan bevat de onderdelen van de oplossing (arrangement), resultaatgericht en niet vrijblijvend.

¹¹ Het project Sociale Stijging is een samenwerking tussen gemeente en partners waar *ieder* huishouden in een wijk bezocht is en een gesprek gevoerd is. Hierdoor komen mogelijke dilemma's vroegtijdig in beeld.

ven we als overheid verantwoordelijkheid voor een aantal basisvoorwaarden zoals leefbaarheid en veiligheid in de stad.

We beseffen dat deze werkwijze nieuw en ingrijpend is. We willen werken vanuit de ambitie van onze toekomstige samenleving en een visie op een veranderde rolverdeling tussen overheid, burgers en maatschappelijke partners. We zetten nieuwe instrumenten in om onze opgaven uit te voeren in een snel veranderende samenleving. Dit vraagt om een richtinggevend afwegingskader, een Sociale Structuurvisie. De Sociale Structuurvisie schetst de richting die we uitwerken in uitvoeringsplannen. Hiervoor gaan we het gesprek aan met de burger(s).

VenloDroom

VenloDroom is een proeftuin voor sociale vernieuwing met projecten als de integrale wijkteams, buurtwerkbedrijf, de buurtbus, Burenhulpdienst en een wijk- en bewonersnetwerk. VenloDroom is een praktijkgedreven initiatief van de gemeente Venlo, Wel.kom, Woonwenz, Proteion Thuis, Zorggroep, Dichterbij en Zorgkantoor. De aanpak is gericht op het teruggeven van wonen-welzijn-zorg aan de burgers in de wijk.

Met wie is de Sociale Structuurvisie besproken?

Ter voorbereiding op de invoering van de jeugdzorg, de Wet werken naar vermogen en de AWBZ-begeleiding is de gemeenteraad in april 2012 in gesprek gegaan met partners¹². Tegelijkertijd ontstond ook de behoefte aan een nieuw Wmo-plan en verscheen de kadernota 2013 waarin omvangrijke bezuinigingen binnen het sociale domein werden aangekondigd.

Het samenhangend verhaal, een heldere visie achter deze besluiten, ontbrak echter nog. We zijn hiermee voortvarend aan de slag gegaan. Met verschillende zorgaanbieders hebben we gesprekken gevoerd om inzicht te krijgen in hun doelgroepen en vernieuwingsmogelijkheden. In juni 2012 is de gemeenteraad opnieuw het gesprek met partners aangegaan en heeft hij het college opgedragen nog voor de begrotingsbehandeling, een Sociale Structuurvisie aan te bieden. In de zomermaanden is de hoofdlijn van de visie besproken met de stuurgroep Venlo Droom, de stuurgroep STRAK en de stuurgroep Veiligheid, evenals de Sportraad en het Wmo-forum. In augustus en in september is het college, mede in het licht van een enorme bezuinigingsopgave, in gesprek gegaan met de maatschappelijke partners en inwoners. De input uit deze gesprekken is verwerkt in de Sociale Structuurvisie.

Housing First

In 2008 is het regionaal kompas vastgesteld. Hierin was de belangrijkste doelstelling “zo weinig mogelijk mensen in de opvang”. Door het vaststellen van de notitie “van voorziening naar arrangement” in 2010, heeft de centrumgemeente ervoor gekozen vraaggericht maatwerk te gaan leveren als stimulans om mensen in de maatschappelijke opvang naar een zo zelfstandig mogelijk maatschappelijk bestaan te begeleiden. Een project dat daar uit voortvloeide is Housing First. Het verkrijgen van een woning staat niet meer aan het eind van de ladder, maar is de eerste traprede. Vanuit de eerste levensbehoefte “dak boven je hoofd” wordt samen met de bewoner een passend, vraaggericht aanbod voor begeleiding en dagbesteding gerealiseerd. De pilot Housing First is in 2011 gestart. De manier van werken zal in de toekomst doorgezet worden om de oorspronkelijke doelstelling van zo weinig mogelijk mensen in de opvang op een maatschappelijk verantwoorde, en in lijn van de uitgangspunten van deze structuurvisie, te kunnen realiseren.

¹² Ten behoeve van de uitvoering van de drie decentralisaties heeft de raad in een oordeelsvormende vergadering richting gegeven aan 10 principes welke de basis vormden voor de gesprekken met partners.

Van huidige situatie naar ambitie: onze sociale opgaven

2

2 Van huidige situatie naar ambitie: onze sociale opgaven

Wat gaan we doen om de ambitie voor Venlo in 2022 te realiseren? De belangrijkste opgave voor het sociale domein ligt in het vermogen van de stad om iedere inwoner van Venlo een veilige en toegankelijke omgeving te bieden met voldoende mogelijkheden om mee te doen. Elk talent telt mee en niemand mag buitenspel staan. Het ombuigen van de houding van de overheid *van bepalen naar ondersteunen* vormt hierbij de rode draad.

Een goed 'thuis' dat Venlo heet

Ieder individu, gezin of buurt heeft een aantal fundamentele behoeften als veiligheid, gezondheid, meedoen en ontwikkeling. Deze behoeften zien wij als de hoekstenen van ons 'thuis' dat Venlo heet; onze vier sociale opgaven. Vier sociale hoofdopgaven met een sterke onderlinge samenhang. Wijzigingen aan één van deze vier hoekstenen kan resulteren in veranderingen in de overige drie. 'Wet van de communicerende vaten.'

Onze opgaven staan niet op zichzelf

De hoofdopgave voor het sociale domein is nader uitgewerkt in een viertal opgaven:

1. Iedereen levert een bijdrage naar vermogen aan onze samenleving: *meedoen*.
2. Iedereen ontwikkelt zijn competenties: *persoonlijke ontwikkeling*.
3. Iedereen werkt aan zijn vitaliteit en gezondheid, waar nodig bieden wij zorg of een vangnet: we hebben *zorg voor gezond en vitaal*.
4. Iedereen heeft recht op een veilig bestaan en werkt mee aan *een veilige leefomgeving*.

Deze vier opgaven staan niet op zichzelf. Een veilig thuis en de kans te zijn wie je bent is een basisvoorwaarde om aan de samenleving te kunnen deelnemen. En om gezond en vitaal te kunnen zijn. In een onveilige wijk of met een kwetsbare gezondheid is het immers lastig meedoen of ontwikkelen. Aandacht voor meedoen en persoonlijke ontwikkeling heeft een positief effect op weerbaarheid, gezondheid en veiligheid. Jarenlang sporten bij de voetbalvereniging, vrijwilligerswerk of betaalde arbeid biedt immers de mogelijkheid om terug te vallen op een sociaal net van collega's, clubgenoten of burens. De groep mensen die echt niet in staat is zelfredzaam te zijn, bieden we een vangnet. Immers iedereen doet mee, maar altijd naar vermogen.

Figuur 3. Schematische weergave van opgaven in sociale domein in relatie tot de verantwoordelijkheidsladder

2.1 Opgave 1 Meedoen

Iedereen, jong en oud, met en zonder beperkingen, neemt vanuit zijn eigen mogelijkheden deel aan de samenleving en levert een zinvolle bijdrage. Dat kan door een betaalde baan, als vrijwilliger of mantelzorger of als lid van een actieve gemeenschap.

- a) **Sterke gemeenschappen.** We investeren in sterke gemeenschappen waar mensen zorgen voor zichzelf en elkaar. We ondersteunen het zelforganiserend vermogen en we zetten stevig in op het voorkomen dat mensen in de problemen raken.
- b) **We ondersteunen de gemeenschap door een dekkend netwerk van Huizen van de Wijk.** Elkaar kennen helpt om problemen in een vroegtijdig stadium te signaleren en hier wat mee te doen, met extra aandacht voor gezinnen en jongeren. Onze inzet richt zich op activiteiten die mensen in staat stellen volwaardig deel te nemen aan de samenleving. We spannen ons met onze partners in om de basisvoorzieningen op peil en voor iedereen toegankelijk te houden.
- c) We zetten in op actief inburgeren in onze samenleving op basis van wederzijds respect.
- d) **Wederkerigheid.** Iedereen doet mee en levert naar vermogen een bijdrage. Daarbij doet een toenemend aantal mensen met een bijstandsuitkering een gepaste activiteit als tegenprestatie.
- e) **Vrijwilligerswerk.** We scheppen de randvoorwaarden voor vrijwilligerswerk en mantelzorg en we stimuleren stichtingen die hun bestaansrecht ontleen aan vrijwilligers.

2.2 Opgave 2 Persoonlijke ontwikkeling

Venlo biedt volop mogelijkheden voor (talent)ontwikkeling: onderwijs, werk, sport, bewegen, persoonlijke- en kunstzinnige vorming en culturele activiteiten. Deze activiteiten dragen bij aan het zelfvertrouwen, samenwerking en verbeeldingskracht van onze burgers. Hierdoor zijn mensen minder kwetsbaar en is het vanzelfsprekender om mee te doen. Verenigingen zijn een belangrijke spin in het web binnen de wijken en ook goed onderwijs is een onmisbare voorwaarde voor zelfredzaamheid. Goed onderwijs duurt een mensenleven lang. De samenleving verandert per slot van rekening voortdurend. Samen met partners zorgt de gemeente ook de komende jaren voor een passende infrastructuur op het gebied van onderwijs, cultuur, kunsteducatie en sport. We spreken onze maatschappelijke partners, (beroeps)onderwijs en bedrijfsleven aan op onze gezamenlijke verantwoordelijkheid. Wijkaccommodaties vormen op wijkniveau een cluster van verschillende functies, ook voor het verenigingsleven. Bij een overschot stoten we accommodaties af.

- a) We (blijven) investeren in het voorkomen van voortijdig schoolverlaten en een goede aansluiting tussen het (beroeps)onderwijs in onze regio en de arbeidsmarkt.
- b) Kwalitatief goed onderwijs is de basis. Ondersteunend hieraan is een goede infrastructuur van passend onderwijs voor alle leerlingen (ook die met een ondersteuningsbehoefte). Hier zetten we samen met het onderwijs op in.
- c) De gemeente is en blijft verantwoordelijk voor het ondersteunen van bewegingsonderwijs en stelt de jongste inwoners in Venlo in staat zich te ontwikkelen op sporten en beweging. Hierbij verwachten we (financiële) medeverantwoordelijkheid van onze partners.
- d) We blijven het verenigingsleven ondersteunen, maar we veranderen wel van koers. We werken toe naar zelfstandige verenigingen die niet afhankelijk zijn van overheidssteun¹³. Bij (financiële) ondersteuning verwachten we wederkerigheid in de vorm van een maatschappelijke bijdrage. Bijvoorbeeld mensen activeren om in hun eigen kracht te komen of mogelijkheden bieden voor jeugd- en arbeidsparticipatie en werkervaring (Social Return).

---

¹³ De sport- en cultuurcoaches helpen maatschappelijke partners op hun weg naar méér zelfredzaam-vermogen en ondersteunen bij het komen tot een gezamenlijk activiteitenprogramma.

- e) We ondersteunen de ontwikkeling van zelfonderhoudende netwerken¹⁴ van het culturele leven en het gebruik van bestaande fysieke- en sociale infrastructuur.

2.3 Opgave 3 Zorg voor vitaliteit en gezondheid

Inwoners van Venlo nemen hun verantwoordelijkheid voor hun gezondheid en het zo lang mogelijk gezond en zelfstandig leven en wonen. Hierbij kunnen zij rekenen op een basis van zorg op maat; voor de meest kwetsbare mensen in Venlo zorgen we voor een vangnet. Dit vraagt om een efficiënt, effectief en toekomstbestendig aanbod op maat.

a) Speerpunten in gezondheidsbeleid

We investeren in preventie gericht op gezonde en vitale inwoners. We richten de keten in op het stimuleren van verantwoordelijkheidsbesef over het eigen leven. Speerpunten zijn zelfredzaamheid, dementie, diabetes en een gezonde levensstijl en gezond gewicht.

b) Één gezin, één plan, één professional

Er is één coördinerende professional per gezin die expertise tijdig inroept. Het belang van het gezin staat voorop, organisatiebelangen zijn hieraan altijd ondergeschikt.

c) Toekomstbestendig en gebiedsgericht zorgaanbod

We hanteren de verantwoordelijkheidsladder. We brengen welzijn en zorg dichtbij de burger. We investeren in kostenbewustzijn bij de burger, verlenen zorg op de juiste plaats en we verwachten dat de dienstverlening van onze partners gericht is op resultaat, op verbeteren van de kwaliteit van leven. Zorg gaat terug naar de kern, alleen gepaste zorg die noodzakelijk is, komt ten laste van het collectief. We zetten in op het bundelen en gebiedsgericht inzetten van welzijn, zorg en financieringsstromen van de gemeente, het zorgkantoor, de zorgverzekeraars en andere partners.

d) Scheiden van wonen en zorg en van intramuraal naar extramuraal

We zorgen voor de randvoorwaarden zodat mensen zo lang als mogelijk zelfstandig kunnen wonen, waarbij wonen en zorg gescheiden zijn. Dit sluit aan bij de ontwikkeling om mensen zo veel mogelijk extramuraal in plaats van intramuraal te begeleiden, waardoor heel kwetsbare mensen naar de wijk komen.

e) Een vangnet voor hen die het echt niet zelf kunnen

Als centrumgemeente hebben we een belangrijke rol en verantwoordelijkheid om de mensen te ondersteunen die het echt niet zelf kunnen. We bieden een vangnet.

2.4 Opgave 4 Een veilige leefomgeving

Mensen voelen zich veilig in hun eigen huis, de wijk en de stad. Een veilige leefomgeving is de basis om je als inwoner prettig te voelen, mee te doen en te ontwikkelen. Een omgeving zonder (huiselijk) geweld, met hulp voor complexe problemen op het gebied van verslaving, schulden of psychiatrie. Als de veiligheid in het geding is, grijpen we resoluut in, bieden we een solide vangnet en handhaven we de wet. Door samen te werken, goed te luisteren naar de burger en hen medeverantwoordelijk te maken voor hun stad, kunnen we veiligheid en leefbaarheid positief beïnvloeden. Veiligheid is immers geen zaak van de overheid alleen maar ook van onze inwoners en ondernemers zelf.

Veiligheidshuis Noord Limburg

In het veiligheidshuis Noord Limburg wordt al jaren vraaggericht samengewerkt door de justitie- en de zorgketen om veelvoorkomende overlast en criminaliteit te voorkomen en verminderen. Deze netwerksamenwerking maakt het mogelijk om verschillende trajecten tijdig en gelijktijdig in te zetten waardoor zowel bestuursrecht, strafrecht als hulpverlening effectief

¹⁴ Gemeente zet in op het principe van de Creatieve Keten; er dient oog te zijn voor de samenhang tussen de ketens van de *creatieve keten*: *leren* van vaardigheden, *produceren* van een creatief product, *presenteren* aan een publiek en *interesseren* van nieuw publiek en partners. Zie ook de nota Kansen voor Cultuur.

kunnen worden ingezet. De aanpak gaat van preventie en repressie tot nazorg en richt zich op veelplegers, huiselijk geweld, minderjarigen en (ex) gedetineerden.

a) Regierol veiligheid

De veiligheidstaak van de overheid is de laatste jaren veranderd van een regel- en handhavingsrol in een actieve allesomvattende regierol op het gebied van veiligheid met wettelijke verantwoordelijkheden voor de burgemeester en de gemeenteraad. We verstevigen onze regierol op het terrein van lokale veiligheid met behulp van de wettelijke mogelijkheden uit het wetsvoorstel 'versterking regierol'¹⁵.

b) Speerpunten veiligheidsbeleid

Een actieve verbinding met de Venlose wijken en buurten is een belangrijke voorwaarde voor passend integraal veiligheidsbeleid. Zelfredzaamheid, burgerparticipatie en de eigen verantwoordelijkheid van de burgers staan centraal. Het college van Burgemeester en Wethouders (B en W) heeft de plicht om handhavend op te treden als dat van de gemeente wordt gevraagd. We investeren in objectieve veiligheid, maar ook in de veiligheidsbeleving. Speerpunten zijn de aanpak van dak- en thuislozen, huiselijk geweld, drugsproblematiek, overvallenproblematiek, prostitutie en mensenhandel.

c) De meest kwetsbare inwoners: erop af

Er zijn mensen die een probleem vormen voor zichzelf of voor anderen. Bij hen intervensies vanuit de 'er-op-af' gedachte, om te stabiliseren en erger te voorkomen.

d) Regionalisering

We herijken onze (regie)rol ten opzichte van regionaal werkende veiligheidspartners of samenwerkingsverbanden rond de maatschappelijke opvang.

2.5 Spelregels voor de opgaven in het sociale domein

We hanteren de volgende *spelregels* bij de uitwerking van onze opgaven.

1. De Sociale Structuurvisie is de start van ieder uitvoeringsplan

Dit betekent dat we bij uitvoeringsplannen aandacht hebben voor onze veranderende rol en onze kernwaarden vertrouwen, betrokkenheid, toegankelijkheid, gelijkwaardigheid en wederkerigheid.

2. We organiseren eenvoud in regelgeving

We vertrouwen en laten los. We organiseren eenvoud in regelgeving; we kunnen en willen als overheid niet alle mogelijke risico's uitsluiten.

3. We werken in samenhang, zowel intern als extern

We maken keuzes in samenhang met andere beleidsvelden. We dagen onze partners uit tot vernieuwing en verbetering en we richten onze financiering hierop in. Samen met medefinanciers als zorgkantoor, zorgverzekeraars, woningcorporaties en bedrijfsleven.

4. We zoeken steeds het gesprek met de burger

We gaan het constructieve gesprek aan op basis van gelijkheid en wederkerigheid.

5. We scheppen een basis voor zelfredzaamheid en zelfsturing

Ons handelen is gericht op het versterken van de samenleving en het aanspreken van de eigen kracht van de burger. We activeren en ondersteunen zelfsturende gemeenschappen in de stad. We verwelkomen initiatieven.

6. We zoeken steeds de grens op richting meer verantwoordelijkheid voor de burger

Bij de uitwerking van onze opgaven vragen we ons steeds af waar mogelijkheden zijn om te verschuiven richting het openbare domein en meer verantwoordelijkheid voor de burger (zie model van zelfsturing).

2.6 Regierol en kernwaarden gemeente Venlo

---

¹⁵ Inmiddels als hamerstuk afgedaan.

De gemeente vertrouwt op de eigen kracht en het zelfoplossend vermogen van haar inwoners. De gemeente vertrouwt de professionals in hun vak en geeft hen mandaat om te handelen. Maar de gemeente neemt ook haar verantwoordelijkheid. Wij voeren regie op afstand, en indien nodig grijpen wij in. Onderstaande kernwaarden geven invulling aan onze regierol:

1. We werken samen met maatschappelijke partners en burgers op basis van *vertrouwen* en *gelijkwaardigheid*. We gaan dan ook met onze burgers om als gelijkwaardige partner. We behandelen hen zoals we zelf behandeld willen worden.
2. Onze regierol vraagt zowel intern als extern om het leggen van *verbindingen*: maatschappelijke partners en burgers bij elkaar brengen. Signalen oppikken en op relevantie beoordelen, het proces coördineren, afspraken en activiteiten inventariseren, monitoren en evalueren. Altijd vraag- en probleem gestuurd.
3. We zijn *betrokken* en gaan het gesprek met burgers aan vanuit een gedeelde probleemstelling. De samenleving staat centraal bij vraag en oplossing, de gemeente faciliteert.
4. We zijn een *toegankelijke* overheid die burgers de ruimte geeft om onafhankelijk na te denken over de toekomst van hun eigen wijk. We verminderen onze controlebehoefte en vereenvoudigen onze regels.
5. We gaan uit van *wederkerigheid*: daar waar we diensten verlenen verwachten we een passende tegenprestatie.

2.7 Regionalisering en de lokale invulling

Regionale samenwerking

Er is in toenemende mate sprake van regionale samenwerking in Noord en Midden Limburg. Allereerst zoeken we als centrumgemeente regionale samenwerking voor de maatschappelijke- en vrouwenopvang¹⁶, het veiligheidshuis Noord Limburg, regio-overstijgende samenwerking bij de nationale politie, RIEC¹⁷, de veiligheidsregio en de RUD's¹⁸. De toenemende Noord Limburgse samenwerking wordt versterkt door de regionale visie 'regio in Balans' en uit zich in samenwerking bij de nieuwe decentralisatietaken, regionale afstemming bij ons sportaanbod en het hoger onderwijs en de aanpak van voortijdig schoolverlaten. Tot slot richt ook het Werkplein zich op vergaande samenwerking met gemeenten uit de regio.

Stedelijke functie van Venlo als centrumstad

Venlo is een stad met kansen om mensen naar de stad te trekken¹⁹. Ons cultuurbeleid²⁰ draagt bij aan hoe wij de rol van Venlo invullen als centrum voor de Euregio. We investeren in het bieden van een onderscheidend aanbod aan (culturele) voorzieningen en zo bijdragen aan het verhogen van de woonaantrekkelijkheidsindex. Hierbij hebben we bijzondere aandacht voor de spilfunctie die we in de regio vervullen, ook naar het Duitse achterland.

De wijk in

Onze inwoners mogen dan op het eerste gezicht op regionale schaal niet zo heel verschillend zijn, ze zijn dat wel degelijk op lokale schaal. De grootste verschillen vallen pas op wanneer je naar straten, buurten en wijken gaat kijken. Hoewel we regionaal een groot aantal zaken kunnen afspreken en harmoniseren, houden we in de uitvoering wel degelijk met de bestaande 'couleur locale' rekening. Op het gebied van wonen, welzijn, werken, zorg en veiligheid organiseren we de samenwerking op het niveau van de wijk of de buurt. Hieraan geven we samen met burgers en partners invulling met bijvoorbeeld onze Huizen van de Wijk, integrale wijkteams, buurt- en bewonersnetwerken, straatcoaches en wijkgericht werken²¹.

¹⁶ Deze samenwerking is bekrachtigd in het Regionaal Kompas voor Maatschappelijke opvang.

¹⁷ RIEC: Regionaal Inlichtingen en Expertise Centrum

¹⁸ RUD: regionale uitvoeringsdiensten.

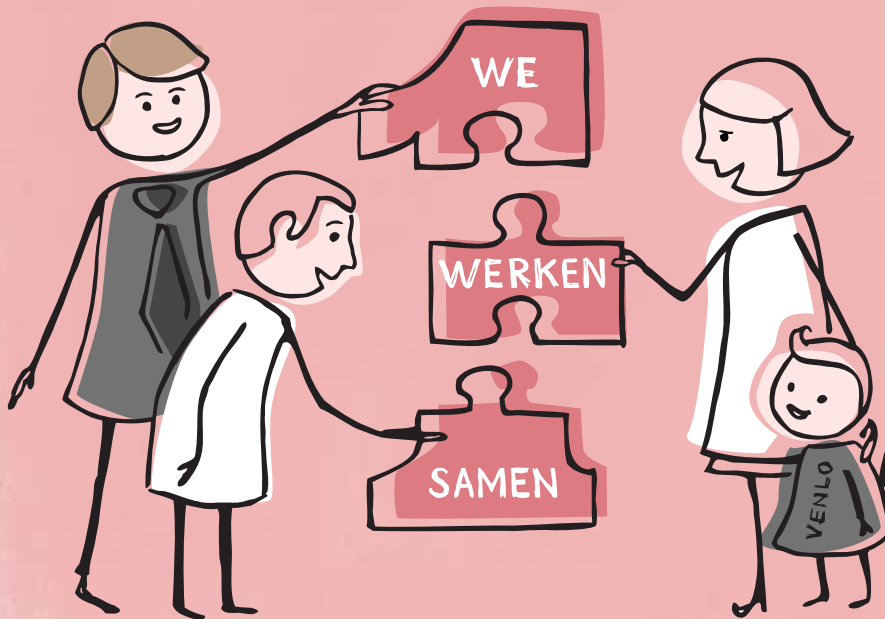
¹⁹ Dit wordt verder beschreven in de onlangs vastgestelde visie stedelijk centrum Venlo 2022.

²⁰ Kansen voor Cultuur! Cultuurbeleid gemeente Venlo 2011-2015, vastgesteld door de gemeenteraad

²¹ In Venlo werken we met stadsdeelmanagers als linkin pin tussen de wijk en de gemeente. Wijkgericht werken helpt ons als instrument om beleid te formuleren vanuit de mogelijkheden van de wijk.

Vormgeven aan andere verhoudingen:
model van zelfsturing

MAAT WERK

3

3 Vormgeven aan andere verhoudingen: model van zelfsturing

We kunnen onze ambitie en opgaven alleen realiseren als overheid, burgers en maatschappelijke partners op een andere manier met elkaar omgaan. We moeten volstrekt helder zijn in de kerntaken van de overheid. We leggen immers een deel van de huidige taken in de toekomst neer bij de gemeenschap. Niet alleen met de verwachting dat dit minder kostbaar is, maar bovenal omdat we ervan overtuigd zijn dat dit sterk bijdraagt aan de sociale cohesie en zelfredzame gemeenschappen. We geven hiermee de burger de ruimte geven om zichzelf te ontwikkelen. In dit hoofdstuk beschrijven hoe we concreet invulling gaan geven aan onze veranderende houding.

3.1 Model van zelfsturing

Wat betekent zelfsturing?

Zelfsturing is het vermogen van burgers om met elkaar te werken aan leefbare gemeenschappen en zorg voor elkaar. Voor de gemeente betekent dit dat zij burgers de ruimte geeft om initiatieven te kunnen ontwikkelen en tegelijkertijd betrokkenheid toont bij deze processen. Voor maatschappelijke organisaties betekent dit dat zij denken vanuit de ontwikkelingen in wijken en niet vanuit de belangen van de eigen organisatie.

Het model van zelfsturing²² helpt ons om onze rol als overheid te bepalen. Het model maakt onderscheid tussen zelfsturing en burgerparticipatie. Het verschil zit in *eigenaarschap* van het thema of de activiteit. Bij zelfsturing ligt het eigenaarschap bij de burger, bij burgerparticipatie bij de overheid. Onderstaand model is een combinatie van zelfsturing en het centraal stellen van de eigen kracht van de burger (we noemen dit de verantwoordelijkheidsladder).

OPENBAAR DOMEIN <i>Burger is eigenaar</i>		PUBLIJK DOMEIN <i>Gemeente is eigenaar</i>		
Wie is		verantwoordelijk? ²³		
Type 1 Wijk / burger	Type 2 wijk / burger + gemeente	Type 3 gemeente + wijk / burger	Type 4 gemeente	
Zelfsturing, gesprek		Interactief beleid		
ZELFREDZAAMHEID				
Eigen kracht	Krachtige gemeen- schap	Collectieve voorzie- ning	Individuele begeleiding	Ingrijpen

Figuur 2. Model van zelfsturing (bron: *Burgers aan zet, SAM*) en verantwoordelijkheidsladder

²² Model voor zelfsturing, notitie 'Burgers aan zet', een product van de raads werkgroep Stad van actieve mensen, vastgesteld door de gemeenteraad van Venlo, maart 2012.

²³ Type 1: burgers zijn leidend, overheid en maatschappelijke organisaties hebben géén rol. Type 2: burgers zijn aan zet, overheid en/of maatschappelijke organisaties ondersteunend. Type 3: overheid is verantwoordelijk, burgers via interactief bestuur betrokken (beleidsparticipatie). Type 4: overheid is exclusief verantwoordelijk voor handhaven van de wet en het ingrijpen in onveilige situaties.

Het openbare versus het publieke domein

Wat is het verschil tussen het openbare en het publieke domein? Processen waar de burger verantwoordelijkheid draagt, vormen het openbare domein. Deze processen spelen zich af in de leefwereld van de burgers die met elkaar een gemeenschap vormen (typen 1 en 2). De zelfsturing is communicatief van aard, vindt plaats tussen burgers onderling, eventueel ondersteund door overheid of maatschappelijke organisaties, en is gericht op overeenstemming. Processen waar de overheid verantwoordelijkheid draagt vormen het publieke domein. Door middel van interactief bestuur wordt de burger betrokken bij het overheidshandelen (typen 3 en 4), gericht op resultaat. En als het gaat om handhaving van wetten kan het zijn dat er helemaal geen sprake is van interactief bestuur.

KanDoen, het buurtwerkbedrijf in Venlo-Oost

Het buurtwerkbedrijf is een van de projecten van VenloDroom in Venlo Oost waar de gemeente Venlo samen werkt met ketenpartners (Vincent van Gogh Instituut, Mensana, Dichterbij, Daelzicht, WAA-groep en MEE). Mensen met verschillende achtergronden, maar allemaal met een grote afstand tot betaalde arbeid, worden individueel begeleid en gestimuleerd om actief te worden in de wijk. Bijvoorbeeld om meer contact met de buurt te krijgen of om ervaringen op te doen met werkzaamheden in de buurt, als opstap naar een betaalde baan. We matchen deelnemers en werkzaamheden, maar richten ons ook op de ontwikkeling van de deelnemers. Begeleiding 'on the job', op maat aangeboden, daar waar nodig maar ook niet meer dan nodig is. Daarnaast werken we aan het versterken van de sociale samenhang in de wijk. We pakken projecten en klussen samen op en leggen zo actief de verbinding tussen de deelnemers aan het buurtwerkbedrijf en de wijkbewoners.

3.2 Verantwoordelijkheidsladder

In het model van zelfsturing hebben we de treden van de verantwoordelijkheidsladder verweven. Deze is erop gericht om iedere burger zo hoog mogelijk in de ladder te zetten. Dit levert niet alleen een efficiëntere inzet van middelen op, maar ook meer voldoening van de burger.

1. Eigen kracht van de Venlonaar

Eigen kracht is het vermogen van mensen om hun leven te leiden op hun eigen manier. Ze zijn zelf verantwoordelijk voor hun woonsituatie, hun inkomen, hun welzijn en hun zorgvraag. We dagen burgers uit om hun eigen kracht en creativiteit maximaal te benutten.

2. Krachtige gemeenschappen in de wijk

De wijken in Venlo bestaan uit vitale, zelfsturende en duurzame gemeenschappen²⁴. De gemeente schept hiervoor, samen met de inwoners en organisaties, de voorwaarden.

3. Collectieve voorzieningen²⁵

Ondersteuning bieden we zoveel mogelijk collectief en in de wijk aan. Samen met burgers en organisaties ontwikkelen we deze collectieve voorzieningen waarbij resultaat voorop staat.

4. Individuele begeleiding

Individuele begeleiding organiseren we op maat vanuit de vraag en mogelijkheden die iemand heeft. We stellen de klant centraal. We buigen individuele begeleiding waar mogelijk om naar algemene of collectieve voorzieningen. Daarmee wordt het algemeen nut van de investeringen vergroot.

5. In laatste instantie: ingrijpen en overnemen

²⁴ Een gemeenschap kan de wijk zijn, of het gezin, vrienden, school, vereniging, virtueel netwerk etc.

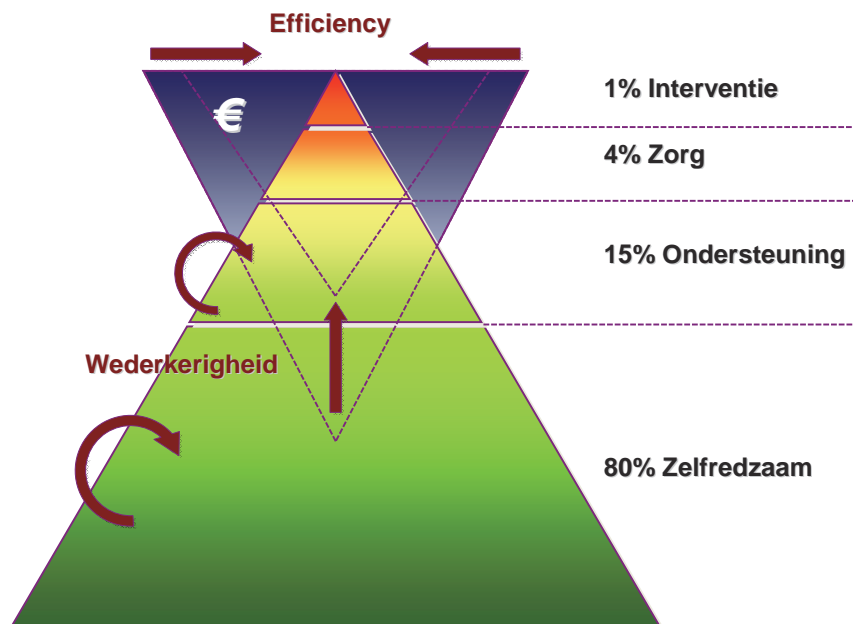
²⁵ Aan een algemene voorziening kan iedereen deelnemen. Een collectieve voorziening is voor mensen met een beperking, maar –eventueel tegen betaling– voor iedereen toegankelijk. Individuele voorzieningen zijn gebonden aan de beperking van één persoon. Hiervoor is een indicatie nodig.

Als de veiligheid of gezondheid van een persoon of zijn omgeving in gevaar komt, dan grijpen we passend in. In uitzonderlijke gevallen nemen we zelfs de regie over om de situatie te stabiliseren, beheersbaar te maken of te herstellen dan wel een vangnet te bieden. Altijd gericht op het in eigen kracht zetten van de burger.

De verantwoordelijkheidsladder is weer te geven in een piramide. De Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling²⁶ gaat binnen deze piramide uit van de volgende verdeling:

- 80% kan zichzelf goed redden.
- 15% is kwetsbaar, heeft hulp nodig om in hun eigen kracht te komen en te blijven.
- 4% is kwetsbaar en afhankelijk van individuele ondersteuning.
- 1% van onze inwoners kan het echt niet zelf en heeft een solide vangnet nodig.

Onderstaande figuur illustreert dat we het overgrote deel van onze financiële middelen besteden op het gebied zorg en veiligheid. De uitdaging is het zoeken naar mogelijkheden waarbij investeringen op het gebied van meedoen en ontwikkeling leiden tot efficiency bij zorg en veiligheid. Zonder de uitvoering van wettelijke taken uit het oog te verliezen.

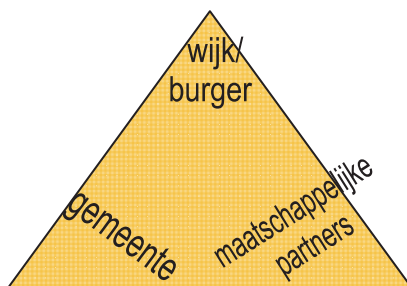

Figuur 4. 80% kan het zelf, terwijl de kosten grotendeels zitten in zorg en interventie.

3.3 Driehoek van overheid, partners en burgers en veranderende verhoudingen

We kiezen voor een andere verhouding tussen overheid, burgers en maatschappelijke partners. Deze verhouding is gelijkwaardig als de zijden van een gelijkvormige driehoek. Bij ieder vraagstuk kijken we wie de hoofdverantwoordelijkheid draagt en in welke verhouding we tot elkaar staan. We onderzoeken waar de grenzen liggen en welke grenzen er eventueel verlegd kunnen worden richting meer verantwoordelijkheid van burgers. Dit betekent dat we in voortdurend gesprek zijn met burgers, maatschappelijke partners en bedrijven om te onderzoeken welke processen zich lenen voor zelfsturing en bij welke processen we als overheid zelf aan het roer moeten staan.

²⁶ Raad voor maatschappelijke ontwikkeling, *Burgerkracht. De toekomst van sociaal werk in Nederland* 2011.

De houding van de gemeente wordt bescheidener, dit geldt met name voor de processen die zich afspelen in het openbare domein. De *gemeenteraad* is en blijft, in zijn volksvertegenwoordigende rol, betrokken bij alles wat er gebeurt in de stad. Tegelijkertijd staat ze op afstand en denkt mee in kaderstellende zin. Het *college van B&W* stuurt op samenwerking en overeenstemming tussen maatschappelijke partners. De *ambtelijke organisatie* tot slot weet wat er speelt in de wijk en toont betrokkenheid zonder de verantwoordelijkheid over te nemen. Voor alle partijen geldt: niet organiseren maar ondersteunen.

3.4 Tot slot, samen aan de slag!

In deze notitie heeft u kunnen lezen op welke wijze wij invulling geven aan de wens om mensen aan te spreken op hun eigen verlangens en vermogens. Een appel te doen op burger- en gemeenschapszin en daar het handelen van ons als overheid maar ook van onze maatschappelijke partners op af te stemmen. Zelfsturing noemen we dat, gemeenschappen en Venlonaren in staat stellen zelf verantwoordelijk te zijn voor hun eigen leven en dat van hun naasten. Zonder daarbij de allermaksten en zij die een steuntje nodig hebben uit het oog te verliezen. Dit sociaal kader is het begin van een ontwikkeling, richtinggevend voor de komende 10 jaar, maar ook dynamisch van karakter.

Essentieel is nu de vraag hoe we de veranderende houding van de overheid vorm geven, binnen onze eigen organisatie, maar ook samen met onze inwoners en partners. De vier door ons geformuleerde sociale opgaven willen wij met inwoners, vrijwilligers en professionals samen oppakken en stapsgewijs vertalen naar uitvoeringsgerichte activiteiten en voorzieningen. Het sociale beleid zal de komende jaren ingrijpende wijzigingen ondergaan. De verzorgingsstaat waarin van wieg tot graf alles werd geregeld komt hiermee ten einde. Om deze kanteling te maken hebben wij ieders bijdrage buitengewoon hard nodig. We zetten ons in om steeds het gesprek met de stad aan te gaan. Dit betekent meer gebruik maken van digitale media, en meer de wijk in, daar waar we de burger kunnen ontmoeten. Deze wisselwerking kan leiden tot aanscherping van ons sociaal kader. Daar staan we open voor. Sociale structuren gaan in de eerste plaats niet over beleid, over geld of over de gemeente, maar over onze inwoners, over de gemeenschap die Venlo heet.

'Wij vegen de stoep voor de buurv

'Ouderen zijn mensen, geen kostenpost.'

'We missen in onze buurt een plek

'Zolang als je armen zijn kun je reiken.'

'We moeten af van 'ikke en de rest kan sti

'Een vriendelijk wo

'Je zou een scootmobiel eerst op proef moeten geven.'

'Professionals hebben hun bestaan te o
De vrijwilliger is de vakman'.

'We moeten het positieve gevoel

'Geef een vervolg aan

rouw, zij doet weer wat voor ons.

'Ik ben voor een hogere eigen bijdrage'.

k waar we elkaar kunnen ontmoeten'.

ikken'.

ord en goeiedag kost niets'.

'We moeten zuinig omgaan met gemeenschapsgeld'.

danken aan de individualisering.

vasthouden!'.

de stadsgesprekken!'.